

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΗΣ

Τα τελευταία πέντε χρόνια, η ζωή του μοιράστηκε ανάμεσα σε Αθήνα και Λευκωσία. Τέλος Οκτωβρίου θα κάνει το ταξίδι της επιστροφής, κλείνοντας ένα ακόμη κεφάλαιο, αυτό του πρέσβη στην Ελλάδα. Ο Γιώργος Γεωργής, ο ιστορικός, ο ακαδημαϊκός, ονειρεύεται να κτίσει ένα σπίτι στο Παράλιμι και να αφοσιωθεί στο γράψιμο, στην έρευνα αλλά και στην Πανεπιστημιακή του καριέρα.

Στεφάνο στο Μνημείο του Πολυτεχνείου.

«Αλίμονο σε αυτούς που δεν αναθεωρούν τις απόψεις τους»

Γράφουν την ιστορία οι γενιές που τη δημιουργούν; Σήμερα η πληροφορία έρχεται τόσο εύκολα και τόσο γρήγορα που είναι εύκολο μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα να έχουμε μια πολύπλευρη και σφαιρική θεώρηση των πραγμάτων, κάτι που προηγουμένως δεν ήταν εύκολο. Υπάρχει όμως έντονο το συναίσθημα. Ναι, ο ιστορικός όταν ασχολείται με τη σύγχρονη ιστορία μπορεί να κτυπά γροθιές με τον ίδιο του τον εαυτό. Σας έτυχε; Ναι. Όταν ασχολούμαι με τον Μακάριο πολλές φορές μου έτυχε να δω σφάλματα που δεν το λμούσα να τα ομολογήσω στον ίδιο μου τον εαυτό και χρειάζοταν πικρή υπέρβαση για να δω την αλήθεια. Για παράδειγμα; Μας κατηγορούν οι ξένοι και καμιά φορά κάποιοι δικό μας ιστορικοί ότι ο Μακάριος και οι Ελληνοκύπριοι καταπίεζαν τους Τουρκοκύπριους. Για πολλά χρόνια μου ήταν δύσκολο να το παραδεχτώ. Μελετώντας τα αρχεία και μέσα από πολύ προβληματισμό κατέληξα πως ναι, ο Μακάριος και οι Ελληνοκύπριοι δεν έλαβαν υπόψη τους Τουρκοκύπριους. Όμως ήταν η εποχή, που παντού θεωρούσαν ότι οι μειοψηφίες έπρεπε να ακολουθούν την πλειοψηφία. Ο σεβασμός των μειονοτήτων, η προστασία τους και η συνεργασία, είναι μια κουλτούρα που διεθνώς διαμορφώθηκε μετά τη δεκαετία του '80.

Έχετε αναθεωρήσει κάποια πράγματα που έχετε γράψει; Βεβαίως, αλίμονο στους ιστορικούς αλλά και στα άτομα που δεν αναθεωρούν τις απόψεις τους. Πώς θα γράφατε την ιστορία της Κύπρου το 2008; Δεν μπορώ από το 1960 και μετά να μιλώ για ελληνική Κύπρο διότι έχουμε ένα δικονομικό κράτος που με τις όποιες αντιξοότητες και τις εσφαλμένες επιλογές προσπαθεί να επιβιώσει. Ο κυπριακός ελληνισμός όμως να παραμείνει πολιτιστικά τμήμα του ελληνικού κόσμου, πολιτικά όμως ανεξάρτητο. Την τουρκική γλώσσα θα τη βάζατε στα σχολεία; Ναι, θα έβαζα και όλες τις γλώσσες του κόσμου, διότι οι ξένες γλώσσες είναι όργανα επικοινωνίας, πολύ περισσότερο τη γλώσσα των συμπατριωτών μου.

Αφοσίωση στο γράψιμο

Η ΖΩΗ σας μοιράστηκε ανάμεσα σε Αθήνα και Λευκωσία. Ναι, νομίζω ότι οριστικά επιστρέφω πια στην Κύπρο. Θέλω να κτίσω ένα σπίτι στο Παράλιμι, να μεταφέρω εκεί τη βιβλιοθήκη μου και να γράψω μερικά πράγματα για την ελληνική και κυπριακή ιστορία. Θέλω να αποτίσω και ένα φόρο τιμής στη γενέτειρά μου, έχω γράψει δυο μικρά βιβλία για την Παράλιμι, θα γράψω και ένα τρίτο διέκρινοντας με αυτό τον τρόπο το δρόμο για την τοπική ιστορία. Το όνειρό μου πλέον είναι μόνο το γράψιμο. Γιατί δεν επιδιώξατε μια δεύτερη θητεία ως πρέσβης; Ο μοναδικός λόγος ήταν η επιθυμία μου να επιστρέψω στο Πανεπιστήμιο και να ολοκληρώσω την ακαδημαϊκή μου καριέρα. Αρχίζει πια η μακρόχρονη απουσία μου από το Πανεπιστήμιο να έχει επιπτώσεις τόσο στην ακαδημαϊκή μου ανέλιξη όσο και στην επιστημονική μου ενασχόληση. Παλιά λέγατε χαρτολογώντας ότι η καλύτερη δουλειά που μπορεί να κάνει κάποιος ήταν πρέσβης ή καθηγητής στο Πανεπιστήμιο. Τώρα, έχοντας περάσει και από τις δυο αυτές θέσεις, λέω ότι η καλύτερη δουλειά που μπορεί να κάνει κάποιος είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο.

«Δεν ένιωσα ποτέ διπλωμάτης καριέρας»

> «Οι μικροί γραφειοκράτες δυσκόλευαν το έργο μου»

ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΣΟΛΟΜΩΝΙΔΟΥ ΔΡΟΥΣΙΩΤΟΥ

Τέλος Οκτωβρίου θα είναι η τελευταία μετακόμισή; Ναι, με την οριστική επιστροφή στο Πανεπιστήμιο Κύπρου κλείνει ο κύκλος της πρεσβευτικής θητείας. Γυρίζω νομίζω περισσότερο σοφός αφού ως ιστορικός ασχολούμαι με την ανάλυση των γεγονότων και ως πρέσβης ζούσα την ιστορία στη διαμόρφωσή της. Γράφατε κι εσείς ιστορία; Όντως έγραφα ιστορία, ετοιμάζα εγγραφα που θα συνθέτουσαν αργότερα ιστορία, ως αρχειακό υλικό. Ο πρόεδρος Παπαδόπουλος ήταν φοβερά αυστηρός στη σύνταξη των σημειωμάτων και των πρακτικών και στόχος ήταν να μη σου τα γυρίσει πίσω. Σας γύρισε ποτέ πίσω πρακτικά; Εμένα ευτυχώς όχι, άλλα τα είχε γυρίσει.

Τι ζπούσα; Την ουσία των πραγμάτων και ακριβολογία. Δεν ήθελε κατά λέξη τι ειπώθηκε αλλά την ακριβή απόδοση του περιεχομένου. Έλεγε ότι με αυτά τα πρακτικά θα πάει στο υπουργικό και εθνικό συμβούλιο, έτσι είχατε την αίσθηση ότι αυτό που έκανες ήταν σημαντικό και για λόγους ιστορικούς αλλά και πολιτικούς.

Κρατάω ένα ημερολόγιο, δεν έγραψα αν θα το δημοσιεύσω, αλλά αν το δημοσιεύσω θα γελάσει και το παραδόλο κατσίκι.

Υποδεχόμενος τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κάρλο Παπούλια σε δεξίωση για την επέτειο της ανεξαρτησίας της Κύπρου.

άστικη να κάνω διαβήματα για να εξασφαλίσω έγκριση. Το ποσό τελικά εγκρίθηκε; Όχι, συμβαίνουν πράγματα τρελά τα οποία καλύπτονται πίσω από κανονισμούς, από τον προϋπολογισμό. Όταν όμως θέλεις, για όλα υπάρχουν λύσεις. Αυτή ήταν η μεγαλύτερη απογοήτευση; Οι περισσότερες απογοητεύσεις ήταν κυρίως από τους διοικητικούς και οικονομικούς υπαλλήλους που μου δυσκόλευαν τη ζωή. Κρατάω ένα ημερολόγιο, δεν ξέρω αν θα το δημοσιεύσω, αλλά αν το δημοσιεύσω θα γελάσει και το παραδόλο κατσίκι. Υπήρχαν προβλήματα και με συνεργάτες στην Ελλάδα, με διαφορετική νοοτροπία, διαφορετική αντίληψη της αποστολής και του έργου που έπρεπε να επιτελεί κάθε μέλος της αποστολής, γι' αυτό είχαμε κάποιες προστριβές. Περισσότερο κοσμικό παρά ουσιαστικό το πόστο του πρέσβη στην Ελλάδα; Το πόστο του πρέσβη στην Ελλάδα είναι ιδιόμορφο. Είναι επικερφής της διπλωματικής αντιπροσωπείας και ταυτόχρονα ένα είδος δημάρχου για εξήντα χιλιάδες Κυπρίους που ζουν μόνιμα στην Ελλάδα. Είναι ακόμα συντονιστής με όλα τα ελληνικά Υπουργεία. Αν οι ξένοι πρέσβεις είχαν μια υποχρέωση τη βδομάδα, εγώ είχα δεκαπέντε. Μπορεί να χαράξει πολιτική ο Κύπριος πρέσβης στην Αθήνα; Χαράσει πολιτική χαμηλών τόνων, δηλαδή συμβάλλει στη διαμόρφωση της κοινής

γνώμη, στην ενημέρωση του πολιτικού κόσμου, στην ενημέρωση ακόμη και των μελών της κυβέρνησης. Ποιο ήταν το κλίμα; Ιδιαίτερα φιλικό, δεν υπήρξαν ποτέ προστριβές με την κυπριακή κυβέρνηση. Αυτό που γράφονταν κατά καιρούς ήταν πιο πολύ μυθεύματα. Ούτε κάποιες στιγμές επί διακυβέρνησης Παπαδόπουλου, όπως εφημελογοιτά; Ποτέ, σε διαβεβαιώ. Η ελληνική κυβέρνηση τηρεί μια σταθερή γραμμή ότι η επίλυση του Κυπριακού αφορά την κυβέρνηση και το λαό της Κύπρου, η Ελλάδα θα σταθεί συμπαρτιστής στις επιλογές τους. Αυτό καταδεικνύει την ανεξάρτητη της Κύπρου από την Ελλάδα, κάτι που δεν έχει η ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας από την Τουρκία. Αν και αυτοί φτάνουν σε έναν τέτοιο βαθμό ανεξαρτησίας από τη μητέρα πατρίδα, πιστεύω ότι θα λύσουμε αμέσως το Κυπριακό, διότι θα είναι πραγματικά υπόθεση των δυο κοινοτήτων. Όσο οι Τουρκοκύπριοι είναι εξαρτημένοι από την Τουρκία... θα δυσκολεύεται η λύση του Κυπριακού. Ακόμα και με έναν Ερντογάν που θέλει να μπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Ακόμα και τώρα γιατί το Κυπριακό στην Τουρκία είναι πιο έντονα υπόθεση εθνική από ό,τι είναι στην Ελλάδα που το αντιμετωπίζει από την εποχή Σημίτη ως το πολιτικό ζήτημα της Κύπρου. Στην Τουρκία το θέμα της λύ-

«Η δική μου γενιά μεγάλωσε μέσα στη σύγκρουση»

Επιμνημόσυνοι Λόγος στον Καθεδρικό Ναό Αθηνών στο επίσημο αρχιερατικό μνημόσυνο για τα θύματα της Εισβολής.

> Μου έλειψε η έρευνα και το γράψιμο, η επικοινωνία με τα νέα παιδιά, η δροσιά του μυαλού τους.

Σας έλειψε η ακαδημαϊκή ζωή; Πολύ, μου έλειψε η έρευνα και το γράψιμο, η επικοινωνία με τα νέα παιδιά, η δροσιά του μυαλού τους. Ξέρεις πόσες φορές αντί να τους προβληματίσω με προβλήματα; Όταν τους μιλούσα για το πραξικόπημα, τον Μακάριο και έβλεπα ένα απαθές βλέμμα θύμωνα. Όταν όμως συνέδιδοινα ότι η απόσταση που χώριζε αυτά τα παιδιά με τα γεγονότα του 1974 είναι η ίδια που χώριζε εμένα με τα γεγονότα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, τότε κατάλαβα ότι γι' αυτούς είναι μόνο ιστορία, δεν είναι βίωμα. Η γενιά που βιώνει τα γεγονότα ως ιστορία... μπορεί να είναι πιο αντικειμενική, πιο ελεύθερη. Μπορεί πιο εύκολα είτε να έλθει σε επικοινωνία και σε λύση είτε να διαχωριστεί. Οι μελέτες που είχατε ξεκινήσει πριν τριάντα χρόνια... μια μελέτη για την οικογένεια Μαυροΐδη και την πολιτική και οικονομική ζωή της Λάρνακας με πολλές προσπάθειες τελείωσε και θα εκδοθεί από το Δήμο Λάρνακας. Το πολιτικό ημερολόγιο του Σεφέρη δυστυχώς βράδυνε, ελπίζω ο πρώτος τόμος να εκδοθεί σύντομα. Μετά υπάρχει η μεγάλη έρευνα για την ιστορία του Συνεργατισμού που είναι τρεις τόμοι και θα αρχίσουν με την άφιξη μου στην Κύπρο να κλείνουν αυτά τα κεφάλαια, διότι θα έχω την ευκαιρία να αφοσιωθώ στο γράψιμο. Μπορείτε τώρα να καταλάβετε καλύτερα τον Σεφέρη; Ναι, μπορώ να καταλάβω ποια ήταν η κλωνιμένη προσέγγιση

του Σεφέρη τόσο για την Κύπρο όσο για τη Μικρασιατική Καταστροφή, τι εννοεί λέγοντας ότι «καταλαγιάζει μέσα του στην Κύπρο η πίκρα της Μικρασιατικής καταστροφής». Έφτασε στην Κύπρο το 1953, τριάντα χρόνια μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, τα ίδια περίπου χρόνια που χωρίζουν τη δική μου γενιά από την εισβολή. Σίγουρα υπάρχει μια πιο αντικειμενική αντιμετώπιση, ένα καταλαγιάσμα που αρχίζει και φαίνεται στην Κύπρο. Το σύνθημα που γραφόταν πριν από τριάντα χρόνια ότι «ο καλός Τούρκος είναι ο νεκρός Τούρκος», σήμερα προκαλεί αποστροφή. Και το «δεν ξεχνάω». Δεν νομίζω να σήμαινε τίποτα αυτό το σύνθημα διότι κανείς δεν μας εμπόδιζε από το να μην ξεχάσουμε, ούτε οι γενιές των Μικρασιατών ξεχάσαν ποτέ τη Μικρά Ασία. Κληροδοτούσα τη μνήμη στα παιδιά μας; Νομίζω πως ναι αλλά με έναν άλλο τρόπο, όχι με εκείνο το πάθος που προδιαθέτει ένα ρεβανσιμό, που δεν θα επέτρεπε να προσηγορεύσουμε και την άλλη κοινότητα νηφάλια. Στην Αμμόκωστο των παιδικών χρόνων γιατί δεν θέλετε να πάτε; Με πονά ακόμα, δεν ξέρω πώς θα μπορούσα να περπατήσω στην οδό Δημοκρατίας, να σταθώ απέναντι από το Ελληνικό Γυμνάσιο με μια τουρκική σημαία επάνω. Τα σημεία ελέγχου για μένα υποδηλώνουν είτε ένοπλη αντιπαράθεση είτε άλλο κράτος και δεν θα ήθελα ούτε το ένα ούτε το άλλο. Μήπως όμως είναι και μια άρνηση αποδοχής της πραγματικό-

τητας; Ίσως αυτό να κυριαρχεί στη δική μου γενιά, η οποία δύσκολα θα αποδεχτεί τη λύση. Θα προσπαθήσει να τη δεχτεί με τη λογική μια που το συναίσθημα συνεχώς θα αντιδρά. Η δική σας γενιά νιώθει ενόχες διότι μοίρασε την πατρίδα; Είναι η γενιά που μεγάλωσε μέσα στη σύγκρουση. Εγώ ήμουν μαθητής του δημοτικού στον Απελευθερωτικό Αγώνα και έμεινε στο μυαλό μια σειρά από λέξεις όπως βόμβες, ενέδρες, κρατιπτήρια, κατ' οίκον περιορισμός. Ήμουν μαθητής γυμνασίου όταν άρχισαν οι δικονομικές διαταραχές του '63 και '64. Πήγα στρατό το '66 και βρέθηκα στα γεγονότα της Κοφίνου το '67. Φοιτητής έζησα τη δράση της ΕΟΚΑ Β, μασκοφόροι, απαγωγές, ανατιξείες σταθμών, ένα κλίμα εμφυλίου. Επιστρέφω από τις σπουδές μου και μόλις διορίζομαι γίνεται η εισβολή. Αυτό το έζησε μια ολόκληρη γενιά που μεγάλωσε μέσα στην ανασφάλεια των συγκρούσεων και αντιπαράθεσεων. Η προηγούμενη από μας γενιά είναι αυτή που έκανε τον Αγώνα, εκεί ο προβληματισμός είναι ακόμα πιο μικρός, αλλού ξεκίνησαν και αλλού έφτασαν. Βλέπεις αγωνιστές του Αγώνα σήμερα να πρωτοστατούν στην εξεύρεση μιας οποιασδήποτε λύσης. Η επομένη από μας γενιά θα είναι πιο ήπια, η μεθεπομένη θα είναι αυτή που θα πρωτοστατήσει στην εφαρμογή μιας λύσης μια που θα έχουν ξεπεραστεί οι εθνικιστικές προστριβές και από τις δυο πλευρές.